

Aan de kabinetsinformatuur,
mr. J.P.H. Donner
p/a Rijksvoorlichtingsdienst
Postbus 20006
2500 EA DEN HAAG

Den Haag : 28 mei 2002
Ons kenmerk : S.A. 02.048.59 EB/JS
Uw kenmerk : -
Betreft : Beleid inzake pensioenaangelegenheden

Geachte heer Donner,

Ten behoeve van het regeerakkoord voor het nieuwe kabinet wil de Stichting van de Arbeid het navolgende inzake het pensioenbeleid onder uw aandacht brengen.

In de vorige regeerperiode hebben de sociale partners en het kabinet vruchtbaar met elkaar samengewerkt om een vernieuwend en tegelijkertijd ook kostenbewust pensioenbeleid te voeren, binnen het kader van een juiste verantwoordelijkheidverdeling tussen sociale partners en overheid. Daarbij zijn de sociale partners op centraal en decentraal niveau primair verantwoordelijk voor de inhoud, vormgeving en uitvoering van de arbeidsvoorwaarde pensioen (de tweede pijler). De overheid is verantwoordelijk voor de wettelijke pensioenvoorzieningen in de eerste pijler, de AOW en de Anw alsmede voor een stimulerend voorwaardenscheppend beleid in de vorm van een goed fiscaal en wettelijk kader.

De Stichting van de Arbeid acht het van groot belang dat ook voor de komende jaren deze verantwoordelijkheidverdeling wordt gehandhaafd.

Het overeenkomen van een pensioenconvenant is een goede wijze waarop tussen regering en sociale partners op het pensioenterrein vruchtbaar kan worden samengewerkt, in die zin dat over en weer afspraken kunnen worden gemaakt over de wijze waarop aan de hiervoor genoemde verantwoordelijkheidverdeling concrete invulling wordt gegeven. In 1997 is met het oog op de regeerperiode 1998 - 2002 een dergelijk convenant overeengekomen, hetgeen heeft geleid tot wederzijds zeer positief beoordeelde resultaten.

De voorspelbare gevolgen van de zich reed voltrekkende vergrijzing van de bevolking (in Nederland zowel als in de gehele EU), alsmede verschillende andere internationale ontwikkelingen zijn extra argumenten om gezamenlijk te streven naar meerjarige en wederzijds verplichtende afspraken op het pensioenterrein.

De Stichting van de Arbeid zou het daarom zeer op prijs stellen indien ook de nieuwe regering met betrekking tot dit zo complexe beleidsterrein bereid is met de sociale partners in de Stichting van de Arbeid te streven naar de totstandkoming van een nieuw pensioenconvenant.

Van haar kant wil de Stichting van de Arbeid in deze brief benadrukken dat zij op hoofdlijnen kan instemmen met de nota over de beoogde nieuwe Pensioenwet van het kabinet aan de Tweede Kamer van 27 maart 2002¹. Daarbij wordt aangesloten bij:

- a. de unanieme SER-adviezen over dit onderwerp van mei 2001 en januari 2002;
- b. de positieve resultaten van het Convenant inzake de arbeidspensioenen dat tussen de vorige regering en de Stichting van de Arbeid eind 1997 is overeengekomen²;
- c. de positieve resultaten van het convenant dat in 1998 is gesloten tussen het CSO en de Stichting van de Arbeid over de verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen³;
- d. de vorig jaar geactualiseerde set van pensioenaanbevelingen van de Stichting van de Arbeid gericht op “Moderne en betaalbare pensioenen voor alle werknemers”⁴.

Een ander onderwerp dat in het overleg over de totstandkoming van een nieuw pensioenconvenant aan de orde zal moeten komen, betreft de Europese pensioenagenda. De Stichting acht het belangrijk dat er heldere afspraken worden gemaakt over de inzet van de Nederlandse regering op de verschillende dossiers die in dat verband actueel zijn. In bijlage 2 bij deze brief wordt bij een aantal actuele onderwerpen van de Europese pensioenagenda een enkele kanttekening geplaatst.

Hoogachtend,
STICHTING VAN DE ARBEID

drs. E.H. Broekema
secretaris

C.C. De fractievoorzitters van het CDA, de VVD en de LPF in de Tweede Kamer der Staten Generaal.

¹ Zie voor een meer uitgebreide reactie de in bijlage 1 bijgevoegde brief van de Stichting van de Arbeid aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit de Tweede Kamer d.d. 8 mei 2002.

² Stichting van de Arbeid, 9 december 1997; publicatienr. 12/97.

³ Stichting van de Arbeid, juni 1998; publicatienr. 2/98.

⁴ Stichting van de Arbeid, 17 mei 2001; publicatienr. 5/01.

Aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken
en Werkgelegenheid uit de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Den Haag : 8 mei 2002
Ons kenmerk : S.A. 02.043.71 EB/JS
Uw kenmerk : AV/PB/02/24149
Betreft : Hoofdlijnennotitie nieuwe Pensioenwet

Geachte dames en heren,

De bij brief van 27 maart jl. door Staatssecretaris Hoogervorst van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan uw Kamer aangeboden notitie waarin het kabinet op hoofdlijnen de beleidsrichting ten aanzien van de belangrijkste onderwerpen van de beoogde nieuwe Pensioenwet duidt, geeft de Stichting van de Arbeid aanleiding tot de navolgende reactie. De Stichting van de Arbeid hoopt dat u deze reactie wilt betrekken bij uw beraadslagingen over bedoelde notitie.

De Stichting van de Arbeid is het kabinet erkentelijk voor de zorgvuldige wijze waarop in de hoofdlijnennotitie op de belangrijkste onderdelen van de nieuwe Pensioenwet belangrijke afwegingen zijn gemaakt. De Stichting constateert daarbij met instemming dat op veel onderdelen het SER-advies: Nieuwe Pensioenwet, is gevolgd en dat de aangegeven beleidsrichtingen tevens aansluiten bij de nieuwe set van pensioen-aanbevelingen van de Stichting van mei 2001: "Moderne en betaalbare pensioenen voor alle werknemers".

Met instemming constateert de Stichting tevens dat het kabinet van oordeel is dat het doel van de nieuwe Pensioenwet niet zal verschillen van dat van de huidige PSW, te weten het voorzien in een waarborgfunctie ten aanzien van de gereserveerde gelden ter nakoming van de gedane pensioentoezeggingen. De SER heeft het vraagstuk van de verantwoordelijkheidsverdeling op pensioengebied diepgaand uitgewerkt. Het kabinet neemt deze analyse met zo veel woorden over.

De Stichting heeft eveneens met instemming kennisgenomen van het feit dat het kabinet opnieuw vaststelt dat de sociale partners de primaire verantwoordelijkheid dragen voor de inhoud van de arbeidsvoorwaarde pensioen. De Stichting en het kabinet zijn het er over eens dat dit moet leiden tot – althans op dit onderdeel – de nodige terughoudendheid bij de wetgever.

Niettemin wil de Stichting van de Arbeid op onderdelen van de notitie nog een aantal opmerkingen maken.

Algemene werking

Het verheugt de Stichting van de Arbeid dat het kabinet op grond van het SER-advies en de uitkomsten van de door de SER geïnitieerde quick scan naar de actuele omvang van de witte en grijze vlek, besloten heeft om de eerder voorgenomen wettelijk voor te schrijven algemene werking vooralsnog niet in werking te laten treden en primair sociale partners de verantwoordelijkheid te geven het probleem van de witte vlek tot oplossing te brengen.

In dit verband is overigens bij de Stichting de vraag gerezen of het kabinet bereid is om het voorstel van de SER te volgen om in het BW voor te schrijven dat iedere individuele arbeidsovereenkomst een pensioenparagraaf dient te bevatten waarin expliciet wordt aangegeven of de werknemer deel gaat nemen aan een pensioenregeling, dan wel wordt verwezen naar de van toepassing zijnde pensioenregeling. De Stichting onderschrijft het SER-advies terzake en geeft u in overweging daarover een expliciete ondersteunende uitspraak te doen. Deze aanpassing van het BW biedt sociale partners een belangrijke steun in de rug om hun taakstelling inzake de witte vlek daadwerkelijk te realiseren.

De Stichting heeft ervan kennis genomen dat het kabinet het voornemen heeft al wel een wettelijk kader inzake de algemene werking voor te bereiden, voor zover de aanbevelingen van de Stichting gericht op de verkleining van de witte en grijze vlek tot onvoldoende resultaat leiden.

Zij is evenwel van oordeel dat het onnodig ver gaat om de daarop betrekking hebbende bepalingen nu reeds integraal als terugvalpositie in de Nieuwe Pensioenwet op te nemen. De Stichting adviseert u in plaats daarvan in de Memorie van Toelichting aan de eventuele verdergaande wetgeving de nodige aandacht te besteden. Een dergelijke maatregel staat immers volstrekt haaks op de verantwoordelijkheidsverdeling ten principale tussen sociale partners en overheid, waarbij de inhoud van de arbeidsvoorwaarde pensioen een zaak is voor het decentrale pensioenoverleg tussen de sociale partners.

Dit geldt in versterkte mate voor bepalingen inzake de minimumnormering welke het overleg over pensioenen op decentraal niveau doorkruist. Uit de Hoofdpijnennotitie wordt niet duidelijk of het kabinet afziet van het voorschrijven van een dergelijke minimumnormering.

Solvabiliteitstoets en afwijzing van de continuïteitsbenadering

In de eerste plaats vraagt de Stichting van de Arbeid nadrukkelijk aandacht voor de uitvoerige passages in par. 8 van de hoofdpijnennotitie over de positie van de pensioenfondsen in de PSW. De Stichting juicht het toe dat het kabinet onderschrijft dat er een eigen solvabiliteitstoets voor pensioenfondsen dient te komen en dat niet in alle gevallen herverzekering verplicht is, maar dat er ook andere mogelijkheden kunnen zijn. De Stichting is evenwel teleurgesteld over het feit dat het kabinet de door de SER bepleite continuïteitsbenadering afwijst zonder die nader te willen onderzoeken. Dit betekent dat voor pensioenfondsen blijft gelden dat hun bedrijfsvoering, mede op basis

van een geoptimaliseerd lange termijn beleggingsbeleid, onnodig door de solvabiliteits-toets wordt belemmerd. Het kabinet blijft uitgaan van absolute nominale zekerheid en wenst daarbovenop tevens een bestendige indexering, echter zonder zich voldoende rekenschap te geven van de consequenties voor de hoogte en de samenstelling van het benodigde vermogen. In de ogen van de Stichting van de Arbeid is dit een gemiste kans.

De Stichting onderschrijft de analyse en de daarop gebaseerde keuze van de SER inzake het vervangen van de bestaande discontinuïteitsbenadering door de continuïteitsbenadering. De SER beoogt daarmee o.a. te bereiken dat – zij het onder stringente voorwaarden – een stukje dekkingszekerheid wordt vervangen door een grotere indexeringszekerheid.

Immers, het accepteren van enige onderdekking gedurende een betrekkelijk korte periode maakt ruimte om toeslagen toe te kennen in situaties waarin de Pensioen- en Verzekeringskamer op basis van de huidige wetgeving thans genoodzaakt is dat te verbieden.

De Stichting geeft u dringend in overweging om alvorens keuzes op dit punt te maken de resultaten af te wachten van het onderzoek dat het Actuarieel Genootschap binnenkort in nauwe samenwerking met de pensioenkoopels start. In dat onderzoek wordt o.a. nagegaan wat de gevolgen zullen zijn in het geval het SER-advies op dit punt integraal wordt overgenomen.

Een en ander neemt overigens niet weg dat het kabinet wel bereid is tot enkele aanpassingen te komen. Het kabinet wijst er in dit verband op dat in de nieuwe Pensioenwet rekening zal worden gehouden met ontwikkelingen in het denken over het vraagstuk van de waardering bij het vaststellen van de zekerheidsnorm, waarover thans ook in internationaal verband veel discussie wordt gevoerd. Verder komt het kabinet tot de conclusie dat de in art. 9a, lid 2 van de PSW genoemde termijn van 13 weken waarbinnen een pensioenfonds dat aan het eind van een kalenderjaar een vermogenstekort heeft, dit tekort ongedaan dient te maken, te rigide is en zal worden aangepast.

De Stichting van de Arbeid is van oordeel dat in ieder geval bij de operationalisering van deze aanpassingen het ‘pensioenveld’ nadrukkelijk dient te worden betrokken.

Garanties bij beschikbare premiereregelingen

In afwijking van het unanieme SER-advies blijft het kabinet bij het voornemen om bij de beschikbare premiereregelingen voor te schrijven dat in ieder geval de som van de ingelegde nominale werkgevers- en werknemersbijdragen voor pensioeninkoop beschikbaar moet komen. De opstelling van het kabinet op dit punt acht de Stichting van de Arbeid teleurstellend. In het SER-advies wordt een zorgvuldige aanpak bepleit. Zo dienen in de visie van de SER partijen die bij dergelijke regelingen zijn betrokken, nadrukkelijk aandacht te besteden aan de risico's van de regeling en de mate van beleggingsvrijheid en de dááaraan verbonden risico's. De deelnemers dienen door zowel partijen als door de uitvoerders van de regeling uitgebreid te worden voorgelicht. De SER bepleit om in het toezicht op het beleggingsbeleid van beschikbare premiereregelingen naar analogie van de defined-benefit-regelingen te komen tot een invulling van het prudent-persons-beginsel.

Naar verwachting zal dit in verreweg de meeste gevallen een betere werking hebben dan de maatregel die het kabinet voorstaat. Die zal uiteindelijk alleen maar leiden tot hogere kosten van dergelijke regelingen.

Gelet op de regels bij waardeoverdracht laat het zich aanzien dat de beoogde garantie op elk moment gedurende de looptijd van toepassing zal moeten zijn en dus niet uitsluitend op het moment waarop het pensioen daadwerkelijk wordt ingekocht. Het is de vraag of de kosten van een zodanige garantie niet prohibitief zullen blijken te zijn voor de totstandkoming en de continuering van beschikbare premieregelingen.

In ieder geval maakt een dergelijke kosten- en daarmee drempelverhogende wettelijke garantie beschikbare premieregelingen minder aantrekkelijk. Hoewel de Stichting geen voorstander is van een pensioenregeling die geheel op het systeem beschikbare premie is gebaseerd, heeft de Stichting wel eerder uitgesproken dat een component van de pensioenregeling gebaseerd op het systeem beschikbare premie een waardevolle aanvulling kan zijn op, of in combinatie met een eindloon- of middelloonregeling. De Stichting verzoekt u de daarvoor noodzakelijke wettelijke ruimte niet onnodig te beperken.

Pensioenfondsen aan de top van de holding

De Stichting van de Arbeid reageert positief op het kabinetsvoornemen om in lijn met de uitgangspunten uit het SER-advies criteria te ontwikkelen met behulp van een monitor.

De Stichting gaat ervan uit dat zij bij de operationalisering van de te ontwikkelen criteria en van de wettelijke inbedding daarvan, gericht op het voor de PVK te ontwikkelen toetsingskader, zal worden betrokken.

Medezeggenschap

In reactie op de passages in de hoofdlijnennotitie over de medezeggenschap, merkt de Stichting op dat zij inderdaad thans intensief overleg voert met het CSO met het doel overeenstemming te bereiken enerzijds over een verlenging van de afspraken uit het medezeggenschapsconvenant uit 1998 en anderzijds over nieuwe afspraken, gericht op een kwalitatieve verbetering van de medezeggenschap bij de uitvoering van pensioenregelingen.

Indexatie

De Stichting is het eens met de staatssecretaris dat er geen aanleiding is tot regelgeving te komen op het gebied van de indexatie.

Pensioenvoorlichting

Ten slotte is de Stichting van de Arbeid ook teleurgesteld over de wettelijke maatregelen welke het kabinet, in afwijking van het SER-advies, op het terrein van de pensioenvoorlichting aankondigt.

In 'Moderne en betaalbare pensioenen voor alle werknemers' heeft de Stichting van de Arbeid onder andere aandacht gevraagd voor het bevorderen van de kwaliteit en de transparantie bij de uitvoeringspraktijk. In aanbeveling nr. 12 gaf de Stichting aan dat hieronder nadrukkelijk ook wordt verstaan dat voortdurend aandacht wordt geschonken

aan het bevorderen van de klantvriendelijkheid, mede door zo eenvoudig mogelijke procedureregels en formulieren, die overigens ook voor ouderen goed leesbaar dienen te zijn. In dit kader past ook aandacht voor het verzorgen van goede voorlichting over de regeling en meer in het algemeen het bevorderen van een goede communicatie met allen die bij de pensioenregeling zijn betrokken.

Ter vergroting van de noodzakelijke transparantie in brede zin en in het verlengde van deze aanbeveling is in de Stichting van de Arbeid de afspraak gemaakt dat zij zal bevorderen dat samen met de pensioenkoepels een monitoring op het gebied van de pensioenvoorlichting tot stand komt. Onderdeel daarvan kan zijn het inventariseren en uitdragen van 'best practises' op dat gebied.

Inmiddels is in november 2001 de Subwerkgroep Monitoring Pensioenvoorlichting van start gegaan, waarin ook de pensioenkoepels zijn vertegenwoordigd, met als taakopdracht uitvoering aan vorenstaande afspraak te geven. De Stichting hoopt nog dit jaar met verstrekkende en vernieuwende aanbevelingen naar buiten te komen.

Hoewel in het SER-advies Nieuwe Pensioenwet dat min of meer simultaan met de aanbevelingen van de Stichting tot stand kwam, is geadviseerd om via zelfregulering door pensioenfondsen en verzekeraars een adequate informatievoorziening tot stand te brengen, heeft het kabinet tot teleurstelling van de Stichting besloten om wél te komen tot een aanscherping van de voor het laatst in 1994 gewijzigde wettelijke voorschriften op het gebied van de pensioenvoorlichting.

Hoewel de voorstellen van het kabinet een veel beperktere scope hebben dan de inzet van Stichting en pensioenkoepels, leiden de kabinetsvoorstellen tot aanscherping van de wettelijke voorlichtingsplichten van werkgever en pensioenuitvoerders er mogelijk toe dat er onvoldoende draagvlak zal blijken te zijn om het commitment van de Stichting om de totstandkoming van een monitoring op het gebied van de pensioenvoorlichting te bevorderen, tot verdere uitvoering te brengen. In ieder geval moet worden gevreesd dat een aantal werkgevers en pensioenuitvoerders hun inspanningen meer zullen concentreren op het strikt gaan voldoen aan hetgeen de wet voorschrijft en minder bereid zullen zijn op basis van vrijwilligheid zich in te spannen voor de verbetering van de pensioenvoorlichting op andere onderdelen.

Een ander ernstig nadeel van de benadering van het kabinet op dit punt is, dat de voorgenomen wettelijke invulling op onderdelen dermate gedetailleerd is, dat achter de uitvoerbaarheid (en daarmee achter de handhaafbaarheid) grote vraagtekens kunnen worden gezet.

Hoogachtend,
STICHTING VAN DE ARBEID

drs. E.H. Broekema
secretaris

C.C. de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, drs. J.F. Hoogervorst.

Enkele kanttekeningen van de Stichting van de Arbeid bij actuele onderwerpen van de Europese pensioenagenda

1. Wat de discussie over de houdbaarheid van pensioenstelsels binnen de landen van de EU op lange termijn betreft, verwijst de Stichting met instemming naar de inspanningen die thans worden verricht om te komen tot een Nationaal ActiePlan-Pensioenen.
2. De Stichting van de Arbeid acht het van groot belang dat de Nederlandse regering zich met kracht blijft inzetten voor de z.g. Bolkestein-richtlijn o.a. gericht op handhaving van:
 - de mogelijkheid van verplichte deelneming (artikel 20);
 - de bestaande beleggingsvrijheid voor pensioenuitvoerders onder een toezicht-structuur gebaseerd op het 'prudent person-principe'.
3. De Stichting vraagt tevens een krachtige inzet van de Nederlandse regering gericht op het wegnemen van internationale fiscale barrières ten behoeve van de internationale arbeidsmobiliteit (het mogelijk maken van grensoverschrijdende waardeoverdracht, het cross-border-membership c.q. het oprichten van Pan Europese pensioenfondsen).
4. Ten slotte vraagt de Stichting nadrukkelijk aandacht voor de nationale en internationale accountingstandaarden, waarbij rekening gehouden dient te worden met de bijzondere wijze waarop krachtens onze wetgeving de financiering van pensioenregelingen in ons land is geregeld en waarbij in de nationale regelgeving ter zake (gedoeld wordt op de RJ-richtlijnen) geen bepalingen worden geïntroduceerd die verder strekken c.q. eerder van kracht worden dan internationale regels op dit terrein.